

SCI-CONF.COM.UA

PROGRESSIVE RESEARCH IN THE MODERN WORLD



**PROCEEDINGS OF X INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
JUNE 22-24, 2023**

**BOSTON
2023**

PROGRESSIVE RESEARCH IN THE MODERN WORLD

Proceedings of X International Scientific and Practical Conference

Boston, USA

22-24 June 2023

Boston, USA

2023

UDC 001.1

The 10th International scientific and practical conference “Progressive research in the modern world” (June 22-24, 2023) BoScience Publisher, Boston, USA. 2023. 560 p.

ISBN 978-1-73981-125-9

The recommended citation for this publication is:

Ivanov I. Analysis of the phaunistic composition of Ukraine // Progressive research in the modern world. Proceedings of the 10th International scientific and practical conference. BoScience Publisher. Boston, USA. 2023. Pp. 21-27. URL: <https://sci-conf.com.ua/x-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-progressive-research-in-the-modern-world-22-24-06-2023-boston-ssha-arhiv/>.

Editor

Komarytskyy M.L.

Ph.D. in Economics, Associate Professor

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe, Ukraine and from neighbouring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern science development.

e-mail: boston@sci-conf.com.ua

homepage: <https://sci-conf.com.ua>

©2023 Scientific Publishing Center “Sci-conf.com.ua” ®

©2023 BoScience Publisher ®

©2023 Authors of the articles

PHILOSOPHICAL SCIENCES

- | | | |
|-----|--|-----|
| 71. | <i>Айтов С. Ш.</i>
КОНЦЕПЦІЇ ФІЛОСОФІЇ ІСТОРІЇ ТА ГЕОПОЛІТИКИ:
ТЕОРЕТИЧНИЙ ДІАЛОГ | 422 |
| 72. | <i>Воропаєва Т. С., Авер'янова Н. М., Бойко С. М.</i>
УКРАЇНОЗНАВСТВО В СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНО-
ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ В УМОВАХ
РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ | 426 |
| 73. | <i>Ковач-Петрушенко А.</i>
ОСОБЛИВОСТІ ІТАЛІЙСЬКОГО ПОСТМОДЕРНІЗМУ | 436 |

ECONOMIC SCIENCES

- | | | |
|-----|--|-----|
| 74. | <i>Kolodiy A. V.</i>
CURRENCY EXCHANGE RATE VOLATILITY AND FACTORS
INFLUENCING IT | 439 |
| 75. | <i>Kosteniuk Yu., Apeniuk A.</i>
CAPITAL MARKET IN UKRAINE | 442 |
| 76. | <i>Mosiashvili V., Kvinikadze T.</i>
INNOVATIVE APPROACHES IN REMOTE BANKING SERVICES | 446 |
| 77. | <i>Moskvina A., Stetsenko I.</i>
THE PROBLEMS OF ENSURING SUSTAINABLE COMPETITIVE
ADVANTAGES OF ENTERPRISES IN THE MODERN
INTERNATIONAL MARKET | 451 |
| 78. | <i>Netesina I. I.</i>
MODEL OF PERSONNEL DEVELOPMENT MANAGEMENT IN
IT-ENTERPRISES | 459 |
| 79. | <i>Белей Н. П., Алмашій Я. І.</i>
СУЧАСНІ ТРЕНДИ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА | 464 |
| 80. | <i>Коротич Д. О.</i>
НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ РОБОТИ СЛУЖБИ ПРИЙОМУ
ТА РОЗМІЩЕННЯ ГОТЕЛЮ «REIKARTZ» У МІСТІ
КРОПИВНИЦЬКИЙ | 468 |
| 81. | <i>Кузьменко О. Ю., Кузьменко В. С.</i>
ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ БАНКІВСЬКОЇ СИТЕМИ ПІД ЧАС
ВІЙНИ | 477 |
| 82. | <i>Невмержицький Д. С.</i>
ЕТАПИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ ДО ЕНЕРГЕТИЧНОГО
СЕКТОРУ УКРАЇНИ | 483 |
| 83. | <i>Перебейнос В. Б., Пакулин С. Л., Близнюкова Т. В.,
Феклистова И. С., Пакулина А. С.</i>
ФОРМИРОВАНИЕ ИНФОРМАЦИОННО-
ТЕЛЕКОММУНИКАЦИОННОЙ СИСТЕМЫ ОБЕСПЕЧЕНИЯ
ПРОСТРАНСТВЕННЫМИ ДАННЫМИ: ПРОБЛЕМЫ И
ПЕРСПЕКТИВЫ | 488 |

PHILOSOPHICAL SCIENCES

УДК 1:930.19 (043.5)

КОНЦЕПЦІЇ ФІЛОСОФІЇ ІСТОРІЇ ТА ГЕОПОЛІТИКИ: ТЕОРЕТИЧНИЙ ДІАЛОГ

Айтов Спартак Шалвович

к. іст.н., доцент

Український державний університет

науки і технологій

м. Дніпро, Україна

імені академіка В. Лазаряна

Анотація. Дана стаття присвячена аналізу теоретичних взаємодій концептуальних надбань філософії історії минулого і початку нинішнього століть й інтелектуальних підходів геополітики як наукової дисципліни. Розглядаються сутність і потенціал міждисциплінарних взаємодій зазначених сфер пізнання та особливостей їх пізнавального діалогу.

Ключові слова: філософія історії, концепція, геополітика, теоретичний діалог, просторові фактори.

Філософія історії досліджує каузальність і сутність складних процесів соціально-політичної динаміки людства на протязі його державного існування та у величезному розмаїтті його проявів. Очевидно, що у фокусі аналізу цієї філософської дисципліни перебувають, серед низки інших елементів її проблемного поля, студії географічних чинників суспільно-політичних процесів розвитку країн й цивілізацій на великому часовому протязі їх розвитку осмислення впливу просторових факторів на політичну динаміку у локальній та глобальній площинах. Метою даної роботи є аналіз теоретичного діалогу інтелектуальних підходів, сформульованих філософією історії минулого й

початку нинішнього століття та методологічних надбань геополітики.

Різною мірою сутність і чинники геополітичних процесів та її географічні складові вивчали такі представники філософії історії, як О. Шпенглер, Р. Шубарт, А. Дж. Тойнбі, С. Хантінгтон. До рефлексивного поля студій зазначених мислителів можна віднести і евристичні ідеї, генеровані у працях британського вченого Н. Фергюсона.

Геополітичні концепції аналізують просторові чинники міжнародних політичних процесів на вельми великому часовому інтервалі. Засади цієї науки були сформовані у рефлексивному полі теоретичних розвідок Ф. Ратцеля, К. Шмітта, Р. Челена, А. Дж. Маккіндера, А. Мехена.

Геополітика містить, як істотно значущу евристичну складову, високий рівень полідисциплінарності та широкий інтелектуальний діалог із спектром наук, як соціально-гуманітарної так і природничої сфер. До першої належать соціологія, історія, соціальна психологія, глобалістика, тощо. Серед природничих дисциплін, з якими взаємодіє геополітика, можна виокремити фізичну та політичну географію, геологію, кліматологію та їх соціально-політичні виміри, тобто аналіз впливу природничих процесів на розвиток і його перспективи країн та цивілізацій.

Слід зазначити, що проблема взаємовплив філософсько-історичних та геополітичних концепцій і теоретичних підходів, зокрема у аспекті їх реалізації для аналізу глобальних політичних процесів є майже не дослідженими.

Разом з тим, істотні пізнавальні паралелі інтелектуальної взаємодії концепцій філософії, історії та геополітики є досить очевидними. Осмислення методологічних надбань останньої, реалізоване з точки зору розуміння глобальних процесів розвитку людства, властиве концепціям О. Шпенглера, А. Дж. Тойнбі, С. Хантінгтона, Н. Фергюсона. Так, теоретична модель «присмерку Європи» створена О. Шпенглером, має на меті осмислення не тільки духовних, соціокультурних але, певною мірою, геополітичного виміру динаміки західноєвропейської цивілізаційної спільності.

А. Дж. Тойнбі застосував методологічні підходи теорії «локальних

цивілізацій» для аналізу геополітичних процесів ХХ ст. У праці «Цивілізація перед судом історії», осмислено історичні аспекти геополітичної динаміки цивілізаційних світів: західного, слов'яно-православного, ісламського, конфуціанського, індуїстського та особливості взаємовідносин між ним. Особливу увагу А. Дж. Тойнбі акцентував на аналізі цивілізаційного діалогу західної та не західних «локальних цивілізацій».

Теорія «зіткнення цивілізацій», американського дослідника С. Гантінгтона, викладена ним у книзі з аналогічною назвою, певною мірою, є логічним продовженням концепції А. Дж. Тойнбі. Американський вчений, порівняно із когнітивними підходами автора «Осягнення історії» значно більшу увагу приділяє поєднанню «інтелектуального інструментарію» філософії історії та геополітики, що пояснюється основним об'єктом його дослідження, геополітичним конфліктним потенціалом ХХІ ст.

На його думку, магістральні геополітичні процеси нашого віку будуть визначатися протистоянням, або зіткненням «локальних цивілізацій», головно західної (європейсько-атлантичної) та ісламської й конфуціанської. Причиною цього глобального, за суттю, геокультурного і геополітичного конфлікту, С. Гантінгтон вважає відмінності релігій цих цивілізаційних світів та їх етичних цінностей.

Вчений намагається пояснити причини геополітичних процесів і конфліктів сучасності на теоретичних засадах філософсько-історичного аналізу динаміки глибинних цивілізаційних трендів.

Праці британського історика та філософа Н. Фергюсона осмислюють історичне і геополітичне значення та особливості західної цивілізації у загальному процесі розвитку «локальних» цивілізацій. Вчений є прихильником концепції європоцентричності, навіть «британськоцентричності» всесвітньої історії останнього тисячоліття.

Сучасне геополітичне лідерство країн Західної Європи та США Н. Фергюсон пояснює ефективністю соціально-економічної, юридичної та культурної матриці (парадигми) західного цивілізаційного світу, яка склалась

на протязі його історичного розвитку. Альтернативою єдинополярного геополітичного устрою, центром якого є європейсько-атлантична цивілізація, Н. Фергюсон бачить охоплений соціальною анархією «аполярний» світ.

Отже, слід відзначити вельми істотний теоретичний зв'язок філософсько-історичної та геополітичної проблематики та шляхів її осмислення в універсумі філософії історії. Вельми плідним застосування теоретичних підходів геополітики у сфері філософсько-історичних студій може бути у осмисленні концепції «осьового часу» К. Ясперса. Однією з важливих її проблем є питання про причини формування світоглядних парадигм й духовно-релігійних вчень народів Стародавньої Європи та Азії. На їх основі у VIII-II ст. до н.е. виникли умови для формування видатних культурних досягнень, переднаукових та наукових знань, передфілософського мислення та філософії у цивілізаціях стародавнього світу. Цілком логічним буде проведення дослідження впливу геополітичного чиннику на суспільно-культурний розвиток й духовні та інтелектуальні досягнення цивілізаційних світів Китаю, Месопотамії, Єгипту, Індії, Греції, Риму. Дані студії мають істотне значення для з'ясування генези потужного духовного і культурного руху людства, котрий К. Ясперс назвав «осьовим часом». Інтеграція аналізу геополітичних чинників цивілізаційної динаміки та його актуалізація сприятиме більш глибокому та чіткому розумінню як зазначеного історичного й інтелектуального феномену, так і глобальних історичних процесів. Таким чином, аналіз існуючих та потенціальних взаємовпливів філософії історії і геополітики дає підстави для розуміння цього інтелектуального процесу як теоретичного діалогу цих наук. При цьому філософія історії надає дослідженням у сфері геополітики методологічний потенціал й евристичні ідеї для аналізу глибинних причинно-наслідкових зв'язків глобальних політичних процесів. Геополітичні студії стимулюють підвищення значущості осмислення просторових чинників політичної динаміки «великої розмірності» у країновому, цивілізаційному та глобальному горизонтах. ,